

DE LA V E C

Geslo: Kdor ne zna svobodno misliti,
ne more se boriti za svobodo.

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Naročnine iznaša: Za Avstro ogrske kraje: za celo leto 4.32 kr.; za pol leta 2.16 kr.; za četrt leta 1.08 kr.

Izhaja v Trstu trikrat na mesec.

Posamezne številke veljajo 5 novč.
Reklamacije so poštne proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Za Nemčijo: za celo leto 5 — kr.; za pol leta 2.52 kr.; za četrt leta 1.26 kr.
Za Americo: za celo leto 6.48 for.

Uredništvo, kamor naj se pošiljajo vsi spisi in rokopisi, ter upravnstvo, kamor naj se pošiljajo vsi doneski za list je v ulici Valdirivo 17. III.

UTRINKI.

S

Cesar je dejal poslanec Stranskemu da bi bil zmožen radi oglaševanja rezervistov z nemško besedo, razglasiti naglo sodbo. Tako poročajo časopisi. Mi seveda nismo bili poleg, pa ne moremo vedeti, ali morda dotični časniki ne lažejo.

V Pragu je ključ za rešitev notranje krize v Avstriji; to naivno mnenje imajo še vedno nekateri ljudje pri nas, ki bi bili po sili radi političarji. Ljudje, ki so se zagledali v neko bleščečo točko, pa so zdaj kakor hipnotizirani. Za nje ni v celi Avstriji drugega vprašanja, kakor češko nemško. In če bi nemški šovinisti in mladočeški zagriženci našli kakšno formulo za spravo češke in nemške buržoazije, potem, menijo, bi bilo vse dobro. Leta in leta že dokazujejo vsi dogodki, da boluje Avstrija o boleznih, ki tiči tako globoko, da niso „najmodrejši“ državniki zmoogli najti prave diagnoze. Ali kaj to! Le „bratje“ Mladočehi naj dobe tolažbo, pa bo vse dobro! In če bi bilo res da je češko-nemško vprašanje tako važno, kakor ni, bi le lepo prosto izvede to spravo? Menda češki in nemški narod. Ali kje sta ta naroda? Kdo govori v njih imenu? Mar res mislite, da so kameleonski Mladočehi, ki nimajo druge misli v glavi, kakor svoje mandate, ali pa „Narodni Listy“, ki ne poznajo ničesar kakor svoj „kšeft“, zastopniki češkega naroda? — Ako pa bi prišli narodi do besede, tedaj bi se kmalu izpoznalo, da imajo oni vse druge bolečine, nego jezikovne naredbe in vprašanje, kdo naj bo tu ali tam advokat ali pa notar. Narodi hočejo živeti in pogoj življenju naroda je isti, kakor življenju posameznika. Tu je treba recepta tu je ključ, ne pa v Pragu. Politika, ako jo vzamemo z resne strani, ne pa kot prostitucijo, kakor se nam navadno prikazuje, je matematika in pri računih ne odločuje čustvo in elegična poezija. Pri nas pa vidimo vsak

čas, kako se vlačijo v politiki srce na dan, seveda najmanje tam, kjer bi bilo tega aparata res kaj treba. Avstrija boluje o svojem splošnem sistemu, ki se razteza povsod in tu ni najti ključa v kakšnem posameznem mestu. Bilo bi res bolje, ako bi nekateri ki imajo preveč čustva in fantazije, rajši pisali lirčne pesmi in pravljice mesto uvodnih člankov.

Kdaj se lahko razglasi nagla sodba? § 429 kazenskega zakona določa: Nagla sodba se praviloma lahko razglasi samo v slučaju upora, ako ostala zakonska sredstva ne zadoščajo, da se jo pollača (!) Proglas o potrebi nagle sodbe sodi deželni upravi dogovorno s predsednikom sodnega dvora 2. instance in z vrhovnim državnim pravdnikom. Ako pa je nevarnost v zavlačenju, je tudi predstojnik okrajnega političnega urada opravičen, izdati ta proglas dogovorno s predsednikom sodnega dvora 1. instance in z državnim pravdnikom. — § 430 pa pravi: Razven tega se še tedaj lahko razglasi nagla sodba ako se širi v posameznih ali večjih okrajih pretilnim načinom ubliževanja z obseženi zločini javnega nasilstva. Odlok o potrebi porabe nagle sodbe sodi v takih slučajih ministru za notranje zadeve dogovorno z ministrom za pravosodje....

Nemški cesar govori jako rad in zlasti o socialistih se kaj često zmeni. Značilno je, kako so se njegovi nazori o rdečkarjih spremenili. Meseca majnika 1888 je dejal rudarjem: „Za mene pomeni vsaki socialni demokrat toliko, kakor sovražnik države in domovine.“ Znani so njegovi izreki: „Brezdomovinska rdeča tolpa“, njegova grožnja, da bo socialno demokracijo raztreskal i. t. d. Pred kratkem pa je zopet nagovoril rektorje tehniških višjih šol in — peroriral jim je o socialnih dolžnostih napram delavcem. „Socialno demo-

Listek.

IDILA.

Čitala sem Cankarjeve „Vinjete“... Čudno. Pred dvema urama je še vladala v celicah mojih možganov dolgočasna puščoba, sedaj plešejo ondi sami motivi in silijo na papir, ki sem ga bila pripravila, da napišem neko novelo kajti moja mošnja je prazna, dasi sem sicer zdrava. Pred menoj dehti črna kava, med prsti vrtim cigareto avstrijskega izdelka, — avstrijske cigarete — to spoznavam tu v Švici, blizu italijanske meje, — so specialiteta, čeravno je drugo.... no. nekoliko pik tugi včas ilustrira misli. Kadim torej svojo „klub“, v prstih pa me srbi in pero sili neprenehoma dol na papir. Toda moja novela — bila je velika, resna snov z izrazovitimi pointami — blede, pred njo pa skačejo sami škrati in satiri in hudički, o katerih vrag vé, odkod so prišli... Ali glej! Nismo li se že enkrat videli, v ljubljanski

kavarni literarno izobraženih ljudij, in čut moje domovinske ljubezni vas je pričaral pred moje oči? Vi ste torej to, ej, pa zdravo! In vi hočete imeti svojo sliko na tem papirju?.. Pa dobro, v maniri torej, ki jo Cankar priporoča. Veste, Cankar mi ugaja, akoravno pravijo, da nosi ogoljeno in zanebrano obleko in da se bolje počuti v dunajskih kavarnah, nego med slavnimi družbo slovenskih prvakov.

Torej dobro. Vidim vas v kavarni, kjer pijete kavo, kadite cigarete in se „zabavate“... Ali jaz nočem slikati, temveč pripovedovati... Torej...

Gospod Y. je molčal. Njegova spoštljiva korpulenca je zamišljeno slonela za mizo, misli so mu bile še v hotelski restavraciji, kjer je pikantna natakariča Nana s posebno gracio servirala pikantni risotto. Gospod Y. ni bil ravnodušen napram pikantnosti... V teoriji je bil svobodomislec prvega reda, ali siva, prijatelj, je vsa teorija... Ona ga je proslavila po vseh slovenskih pokrajinah in razmere so nanesele, da je njegova oseba bliščala v nimbusu mučenštva, velicega

mučenštva za visoke smotre. Gospod Y. je molčal, kajti njegov vis-a-vis je razvijal ideje, katerih on nikakor ni hotel priznati in odobravati v bližini posvečenih ušes. Pri bližnji mizi je namreč sedel duhovniški gospod, kar je bilo gospodu Y. neprijetno. A ker bi ne bil v očeh svojega vis-a-vis-a računal škodil svojemu ugledu je sklenil razodeti skrivnost nazadnjaštva svoje taktike takoj, ko se duhovni gospod poslovi. Gospod X. je tiho proklinjal, — glasno bi bilo nevarno — odlok slavnih višjih instanc, katerim se je zdelo potrebno, gospoda X. kot avstrijskega uradnika osrečiti z dolgim nosom zaradi nekaterih privatnih poslov, v katere vtikati svoj žolto-črni nos je le slavni avstrijski vladi v južnih delih cesarstva mogoče.

Gospod X. je bil slabe volje, vendar je začel živo debato s svojim kolegom, — kateremu je gospod Z. nadel ime pikolovca, — o uporabi nečega kompliciranega slovenskega pravila. Gospod Q. ni bil strastnega temperamenta, kakor tudi gospod X. ne, zato sta se kmalu pomirila in z gospo-

kracijo" smatram kot prehodno prikazen, je dejal Vilček, "ki se bo izdivjala." To je torej novo upanje. Da ne gre z "raztreščanjem," je že uvidel, in sedaj se tolaži s tem, da se bode izdivjala. No, ako bode radi tega ložje spal, mu privoščimo to tolažbo; za nas je že to veselo znamenje, da njegovo spoznavanje napreduje, če tudi počasi. Da se bode socialna demokracija izdivjala, je seveda jako naivno mnenje, kajti delavstvo bode toliko časa "divje", dokler se ne izpolnijo njegove zahteve. V tem smislu seveda je socialna demokracija "prehodna prikazen," kajti kadar socializem zmaga, postane stranka nepotrebna. Kdo vé, morda je Vilček mislil tako.

Na Danskem so socialisti pri zadnjih občinskih volitvah nepričakovano napredovali; dobili so 15.417 glasov prot. 5454 pri zadnjih volitvah. Konservativni list "Frederiksborg Amtsindende" piše pri tej priliki: "Zmago odnaša socialna demokracija, ki je, kakor drugod, tudi pri nas, velika, izvrstno organizovana stranka, kjer glasuje vsak mož v enem voju... Socialno demokratski vihar buči sedaj po naši deželi in ta čas pokazuje naraščanje socialističnih glasov, da je bilo vse zaman, kar je desnica storila proti njej."

Kaj je bistvo ženskega vprašanja?

Pri nas imamo ljudi, ki simpatizujejo z žensko emancipacijo. Imamo še več takih, ki so ji nasprotni, ali najmanj imamo takih, ki bi vedeli in razumeli, kaj je žensko vprašanje in emancipacija. Kar bi moralo biti stvar znanja in umevanja, je edino stvar simpatije ali antipatije. Zato tudi na Slovenskem ni nobenega ženskega gibanja, a kar se piše o tem predmetu, je vse voden, megljeno, brez podlage in brez pravih ciljev. Človek bi iz tega lahko sklepal, da naše žene niti ne čutijo potrebe kakršnega koli ženskega pokreta in da so povsem zadovoljne z razmerami, v katerih žive. Poslednja misel pač ni utemeljena, kajti tudi pri nas je dosti žen, katerim se tako slabo godi, da skratka ne morejo biti zadovoljne. Ali pomagati si ne znajo, ker ne znajo niti misliti. Pri nas je največje zlo v vsakem oziru v tem, da smatrajo ljudje obstoječe razmere za *conditio sine qua non*. Kakor je, je; tako mora biti. To je temna misel, boljše rekoč nerazvit embrio nekake misli, ki se vlačijo po glavah. Ali je res, da mora biti tako? Ali ne bi moglo biti drugače? Ali ne bi bilo bolje, če bi bilo drugače? To so nam vse previsoka, preoddaljena vprašanja. Vajeni smo k večjemu, ponavljati in eventualno prežvekovati, kar smo slišali ali kje čitali, lastnih misli, kritičnega duha in duševne inicijative iščemo zaman med nami. Pa še kar slišimo in čitamo, je brez sistema, brez zveze, tu pobereмо nekaj, tam nekaj in tako ne pridemo nikdar do jasnih pojmov.

dom Ja čitala zadnjo številko "Rdečega prapora." "Rdeči prapor" je list, ki se ga čita v kavarnah... ali drugače povedano, list, katerega se pošten filister ženira, ako mu ga prinese pismonoša v hišo...

Gospod Ja je med tem tudi pripovedoval o utisku, ki ga je napravil moralno — nemoralni — neumni — t. j. po nazorih gospoda pisca moralni, tržaške duševne in denarne inteligence nemoralni, in nekaterih drugih brezupljivih ljudi neumni proizvod muze gospoda kooperatorja Ju "Radi klobuka" v "Dobri ženi". Vrhutega je cenjeni trio izrazil svoje začudenje, da je slovenski pesnik Tk prevzel uredništvo nemškega lista.

Gospod Ja je citiral izraz gospoda Y., ki je trdil da bi mu srce ne dalo zaradi želodca pisati v drugem, kakor materinem jeziku. No, gospod Tk je bil tudi profesor in prepričan sem, da njega, ki je celo c. in kr., ne obsoja tako strogo.

Gospod Ra je grmel nad ljubljanskimi filistri. Bil je imeniten mož z zlatimi naočniki in elegantno kravato, naprednjak,

"Ženske, ki hočejo nositi hlače!" se sliši tukaj. "Prismođarija!" — in emancipacija je obsojena. Saj bi bilo vendar "nemoralno", ako bi ženske nosile hlače.

"Zakaj ne bi tudi ženska smela postati doktorica?" odmeva tam, črnilo se razlije v potokih po papirju in emancipacija je dobila novega pristaša.

Namreč: temu pravijo pri nas emancipacija. Ako semtertje kdo zagovarja skupne obedovalnice, pa žensko volilno pravo, je to že tako mnogo, da presega vse meje. In vendar so vse to same malenkosti, ki so z bistvom ženskega vprašanja v jako lehni zvezi. Emancipacija pomeni veliko več in pomeni pravzaprav vse kaj drugega.

Prepričan sem, da ne bo pri nas mnogo tistih, katerim bi ugajala stvar, ki je jedro emancipacije. Ali če hočemo, da postane jasno, ne smemo liki noj utikati glave v pesek, pa misliti, da ne bode nobene nevarnosti več, da bomo srečni in blaženi, ako ne bomo vedeli ničesar. Odpreti treba oči, potem pa tudi glavo; gle at! moramo in misliti.

To je seveda težko pri nas, kjer velja misel za greh. Seveda; misel nam razodeva, da je takozvani red našega življenja paragrafirana glupost; kako naj bi ne zakrivali čuvaji paragrafov in gluposti, kadar kdo vstane, pa se dotakne njih najdragocenejšega in najljubšega blaga. Mi pa, kadar slišimo take glasove, si mislimo: "Dušo u se! Bo že prav," pa molčimo in spimo dalje spanje pravičnega, pa če se v spanju zadušimo, nič ne de!

Ako hočemo proučevati žensko vprašanje, moramo najprej pomisliti, da je žena človek, ud človeške družbe, od katere se ne more nikakor ločiti. Vsled tega se vse, kar spravlja njeno vprašanje na dan, dotika vsega človeštva, ne pa nje same in tako postane žensko vprašanje — občečloveško vprašanje. Ali žena in njeno življenje ni posebna, sama za se omejena dežela v vesoljnem carstvu človeštva, temveč se nam prikazuje kot ogromna svota manjših in večjih v mnogem oziru različnih delov, ki so vsi v zvezi z drugimi ravno tako različnimi deli splošnosti. Žensko življenje je komplieirano z življenjem ostalega človeštva in spona, ki vežejo drugo ob drugo, so jako raznovrstne.

Kdor hoče torej reševati žensko vprašanje, ne sme biti specialist, ki je slep in gluha za vse druge pojave in dogodke življenja, temveč mora skušati, da prodre in da se poglubi v bistvo človeštva in njegovega žitja sploh. In tedaj se mu pojavi prvo in temeljno vprašanje: Kakšen je namen človeštva na zemlji?

Na zemlji, pravim. Kajti žensko in sploh socialno vprašanje je od tega sveta ter nima ničesar opraviti s transcendentalnimi pojmi. To vprašanje je enako za vse narode in za vse vere in se mora tudi tako čisto proučevati in reševati, ne da bi se mešalo vanj kakršne koli druge elemente. Poleg tega ima svet lahko svoje katoliško

moderen in realist prav tja v konce svojih aristokratskih prstov. Samozavestni pogled v oči, faunski nasmeš na ustih in cinične nazore v srcu o življenju, morali in ženskah. Teh nazorov ni prikrival, vendar se mi zdi, da je filister.

Apropos. Imenitno je, če popelje človek svojo ljubico, ki je morda v interesantnih okoliščinah, v "zvezdo" kadar igra tam voljaška godba, ako pije z njo v jezo vsem čednostnim ljubljanskim tetkam pod Tivolijem kavo, ako jo predstavi svoji bivši ljubici in jo morda pokaže celo svoji nevesti; in vendar, vendar je po mojem nemerodajnem mnenju še vedno lakko filister.

Gospod Ra se je nekoliko oddahnil in premišljal, kdaj mu neki prijateljski list natisne laskavo kritiko, ki jo je pod epohalnim pseudonimom napisal sam o svojem delu.

Gospod Sss, ki ljubi efekt in duhove — zlasti v dramah — se je jezil nad suho dolgočasno poezijo "Milih narodnih popevčič" gospoda Mm.

in židovsko in brezversko, svoje slovansko, germansko in romansko vprašanje, ali stvar, ki je lastna vsemu človeštvu, se ne more tako deliti, ako se ji noče vzeti njenega pravega pomena.

Kakšen je torej namen človeštva — ali človeka na zemlji?

Filozofi so si pač že mnogo razbijali glave z bok te "uganke" in če bi jim človek imel verjeti, bi morali skloniti glavo, pa uničeni priznati: Ne vemo in ne bomo vedeli. A tak odgovor dobimo samo tedaj, če pustimo, da nas premaga blede, megljena ideologija, ki se neprenehoma lovi in gubi po izvennaravnih abstraktnostih in nikdar ne zna stopiti na zemljo, pa se tu ozreti.

Na zemlji ima človek samo en namen: Živeti! Ta beseda obsega vse. Individualno človek umira, kot rod pa se želi ohraniti in odtod izvira njegov nepremagljivi nagon ploditve. "Živeti" pa ne pomeni samo "biti". Jedro življenja je uživanje in delovanje — oboje zavedno.

Vprašanje človeštva je torej enostavno sledeče: Kako naj delujemo, da zmoremo ugodno živeti mnogo uživati?

Iz tega izvira tudi žensko vprašanje.

Današnja človeška družba je tako urejena — z drugimi besedami: deluje tako — da je delo in užitek med njenimi udi povsem neenako razdeljen. To čutijo mnogi možki, to čutijo zlasti ženske. Tisti, ki imajo mnogo dela — mnogo dolžnosti —, a maložitka — malo pravic — imenujejo to razmerje krivično, oni, katerim je dobro postlano, trdijo zgovorno, da je to povsem pravično. Dejanjsko pa to ni vprašanje pravice in krivice, temveč povsem navadno vprašanje moči in slabosti, kajti človeško življenje in sploh življenje naravnih bitij ni etičen zakon, nego boj.

Bodimo odkritosrčni: Česa želi žena?

Boljšega življenja. Okrog tega se vrti vse. Fraze ne smejo zmotiti nikogar. Če se pravi: Ni res, mi želimo izobrazbe — imamo takoj pripravljeno vprašanje: Čemu? In odgovor ne more biti drugačen, kakor: Da dobimo sredstva za boljše življenje.

Političnih pravic hočete. V kakšen namen? Da dobite upliva v javnem življenju in je tako "drugače", da boste boljše živeli. Svobode hočete — e, boljšega življenja.

Tako stoje stvari in iz tega položaja se morajo izvajati posledice. Ako žene izpoznajo, da jih današnja ureditev družbe tlačí, zaslužnjuje, da jim jemlje prava, da jih na tisoče in tisoče goni v pogubo, da jim jemlje pogoje življenja in jih v najboljšem slučaju pusti vegetirati, tedaj se tudi ne smejo ustrašiti nauka, ki ga podaja ta resnica. Proč s to družbo, mora biti geslo. Ali izpremene se ne sme pričakovati od kakršnih si bode etičnih uplivov, temveč od lastne moči. Do zveze vodi samo boj, a za boj treba sile. Da je žene ne bi imele, je neumna trditev, ali porabiti jo morajo znati in umeti morajo, da je moč v zedinjenju. Najsi je položaj žene v sedanji družbi še tako suženjski, vendar ne more

Gospod Nn je prerokoval, da iz društva slovenskih umetnikov ne bo iz vekov v veke nič, potihoma pa je upal, da se njegovo prerokovanje ne izpolni. Ravno se spominim, da je ta gospod, kakor mi je nekdaj osebno povedal, iznašel izraz "pikolovec", ne pa gospod Z, kar bodi s tem konstatirano. Zakaj: cesarju kar je cesarjevega....

Gospod Nn je priznana duhovita kronika vseh dogodkov na Slovenskem. Opisal je tudi že večkrat, na večjih mestih vrlino gospice Bb — to ni ironija! — vendar je pripomnil, da se z njenim članom v zadnji "Dobri ženi" nikakor in nikakor ne strinja, glede česar se moja malenkost kljub iskrenemu prijateljstvu do gospice Bb z njim popolnoma strinja.

Gospod Ho naproti gospodu Y. je še vedno navdušeno razlagal svoje ideje. Jaz sem prelena, da bi čitala Marxa, Fourriera in druge evangeliste njegovega političnega veroizpovedanja, vendar pa lahko, konstatiram, da ni izmed onih ljubljanskih antifilistov ki so, kakor pobeljeni rimski grobovi, — primer sem čitala v nekem molit-

nihče zanikati resnice, da je tudi v teh razmerah upliv žene na človeštvo velikanški. A žene ga niso znale porabiti in pri nas se ga še dandanes ne upajo porabiti, ne kot matere; ne kot žene, ne kot ljubice, ne kot sestre, ker je radi grozne duševne zaostalosti emancipacija slovenskim ženam še vedno parkelj, pred katerim se je treba trikrat prekrižati.

Naravni razvoj gmotnih razmer prisili prej ali slej tudi naše ženstvo — vsaj tistih je itak že jako malo, ki v sedanjih okoliščinah lahko brezskrbno žive, da začne misliti in razmišljati. Toda ako bodemo čakali, dokler jih skrajna sila prisili na to, utegne biti za mnoge izmed njih prepozno.

Latinski pregovor pravi: Nemo propheta in patria. Mogoče, da velja ta pregovor tudi za naš slučaj ali to ne izključuje, da ima propheta vendar dolžnost, kričati kolikor mu grlo dovoli...

Domače stvari.

Na ogled smo poslali „Rdeči Prapor“ na razne naslove, ki so nam jih dosedanjí naročniki in prijatelji naznanili. Da meremo končno določiti naklado, prosimo one, ki se ne mislijo naročiti, da nam vrnejo list; tiste, ki ga obdržijo, bodemo morali smatrati kot naročnike. Obenem prosimo vse naročnike, ki nam še kaj dolgujejo, naj izvolijo poravnati dolg, ker moramo tudi mi izpolniti svoje dolžnosti.

Rudarske stavke. Rudarji zagorsko-veljskega okraja se pripravljajo na boj, ki lahko začne najbližje dni.

Plačilne in delavne razmere v Zagorju, Trbovljah, na Ojstrem, v Hrastniku, v Celju, Pečevniku so, kakor je našim čitateljem znano, neverjetno slabe in že davno so delavci podali družbam svoje vtemeljene zahteve, ki pa so ležale pri ravnateljih in akcijonarjih, ne da bi kaj odgovorili. Končno je morala priti potrpežljivost delavcev h koncu. Izjavili so, da hočejo zadovoljiv odgovor, ali po stopijo v štrajk. Vršila so se pogajanja med podjetniki in delavci a gospoda je, porabila svojo staro taktiko: hotela je zavleči stvar. Toda sedaj ne gre več. Enkrat so bila pogajanja preložena, ali v nedeljo se mora odločiti. Kakor nam brzojavljajo iz Zagorja, je bilo sinoči (17. t. m.) tam posvetovanje zaupnih mož iz Trbovelj, Ojstrega, Hrastnika in Zagorja. Debate so se udeležili skoro vsi navzoči. Vsi so povdarjali, da bi bilo zaman, delavcem priporočati, naj ne začno štrajkati, kajti delavstvo je tako razburjeno, da hočejo mnogi, naj se delo takoj jutri ustavi. Ako nedeljsko pogajanje ne dovede do popolnega uspeha, je v ponedeljek štrajk neizogiben. V nedeljo popoludne, odnosno zvečer sta v Zagorju in v Trbovljah dva shoda, na katerih delavci odločijo, kaj storé! V tem, ko so se zaupni možje posvetovali, je bilo v gostilni in pred hišo na stotine delavcev, ki so skušali uplivati na zaupne moše, naj takoj sklenejo štrajk.

Na severu je rudarska stavka že tako obsežna, da se bode kmalu lahko govorilo o generalnem štrajku rudarjev. Delavci se bojujejo

veniku: Bogu, kar je božjega. Pri tej priliki svarim vse ljubljanske gospodične, naj za boga ne stopijo dva koraka po ulici z gospodom Ho! Kompromitirale bi se za sedem let in celo pater Loinger bi niti najlepši izmed njih ne dal o lveze... Midva sva dobra prijatelja in večkrat sva se skupaj jezila nad neprebavljivo liriko gospodične He.

Gospod Em, politik od temena pa do pete, je studiral uvodne članke dunajskih listov, pil kapucine in zdaj pa zdaj pomilovalno pogledal gospoda Me, ki je že zdaj ulival alkohol v svojega črnega.

Gospod Me je pogladil svojo kodraste glavo, katero je nekdaž dičila tonzura, popravil ozki, karakteristični ovratnik, resignirano čital ljubeznjive verzé gospice He katere mu je poslala gospa Ca v korekturo. Zaprl je svoje — gospice He, črne oči in bolestno pogladil svoje boleče — gospice He alabastrno čelo. Ah, imel je mačka in v takih časih mu je presedala celo lirika gospice He. Resolutna gospica Sa bi imela s svojimi pikrimi piščani gotovo več sreče.

za esamurni delavnik, ki res ni nikjer tako nujen, kakor v rudnikih. Za sedaj je v Kladnem 11.000 in v Ostrovi 18.000 delavcev v štrajku; pričakovati je, da jih bode v kratkem 50.000. Kajti v ponedeljek ustavijo tudi plzevjski in mjesteki rovi delo. Dasi je cena premoga v zadnjih letih poskočila za 25 do 40 odstotkov, vendar odbijajo družbe vse, tudi najskromnejše zahteve delavcev, ves ogromni dobiček hočejo vtakniti v svoj žep in tako izkoriščajo konzumente in delavce obenem. Pri nas so razmere še hujše, kajti če je mogoče, da dobi delavec — kakor se je zgodilo v Zagorju, — za 7½ šihtov štiri forinte, je to pač že skrajno izmazzavanje ljudstva Trboveljska premogokopna družba je povsod znana kot najbolj izkoriščevalna. V Trbovljah ne poznajo nedelje in praznika, plače so izpod vsake kritike, z delavci pa ravnaajo, kakor s psi. Ako je bil še kakšen delavski boj opravičen in vreden splošne podpore, je ta. In če pride do štrajka, je dolžnost vseh tovarišev in vseh pravilno mislečih in čutečih ljudi, podpirati te uboge trpine z vsemi močmi in pomagati jim do odločne zmage. Videti je treba delavce po naših rudokopih! Tisto grozovito delo jih tako mori, da so videti, kakor druga rasa. In če zahtevajo za to, da nosijo radi profita ošabnežev, katerim je mošnja bog in domovina, dan za dnevom svoje kosti v nevarnost pod zemljo, najskromnejše zboljšanje svojega življenja, tedaj kriče izjemaleci, da je ljudstvo prevzetno. Gotovo bi nam bilo ljubše, da se konča jutrišnje pogajanje uspešno, ker poznamo vse težave štrajka, zlasti v sedanjem zimskem času; ali ako postane boj neizogiben, bode delavstvo vedelo, da se gre tu za najvažnejša načela in prepričani smo, da bode storiło svojo dolžnost.

Ali izdajalci naroda! Češko meščanstvo je vzor slovenskih najidealnejših narodnjakov in zato jih morda zanima sledeča notica o volitvah v ocenjevalno davčno komisijo, ki smo jo čitali v glasilu pristnih čških patriotov. V Holšovicah so zmagali socijalni demokrate proti češko-nemški kompromisni listini. Socijalni demokrate so zmagali tudi v III zboru na Smichovu. Pokazala se je stara resnica, da so socijalni demokrate najkrepkejši, najbolj navdušeni bojevalci — kot njih načelni nasprotniki lahko pravimo to. Hm! Nam obstaja pamet. Mladopence in češki radikali v kompromisu z Nemci — kaj torej vendar nismo samo mi Edjalti in Herostrati?

„Slovenec“ pripoveduje, da je papež pred kratkem sprejel četo romarjev in se tu zopet sklicuje na svojo encikliko Rerum novarum pokazoval prijatelja delavcev. To je znani šlager modernih klerikalcev, ki pa je že davno izgubil privlačno moč, kajti če se danes govori o Leonu XIII. kot „delavskem papežu“, je ravno tako, kakor če nemški Vilček imenuje svojega blagopokojnega deda „velikega cesarja“. Sredstvo, a katerim hoče Leon „rešiti“ delavstvo, je že prestare in preobraljeno, da bi se z njim še lovilo kaline med tistimi delavci, ki so se naučili misliti s svojo glavo. „Bodite udani!“ to je modri rek, ki ga papež ponuja delavcem kot zdravilo. Seveda priporoča tudi podjetnikom, naj kristijansko ravnaajo z delavci, ali proletarci vedo, da so taka blaga priporočila

Vraga, in v zadnjem „Kotu in globusu“ je bila zastopana le poezija njegovih konkurentov gospoda No. in Oo. Treba zopet pesniti! In vlil si je likerja v kavo.

Njegova visokost, gospod Aa je le izjemno pil opoldansko kavo v javni kavarni. Bil je mož aristokratičnih nazorov in korektnih manir. Živi po pravilih slavne prezaslužne kujige velespoštovanega in veleučnega pisca gospoda Hahaha: Komplementi in šibe, ali kako postaneš marijoneta. Zeleno poroko je praznoval pred petnajstimi leti. S svojo družico živi v sve tem miru in hvalevredni zvestobi, sploh je korekten v javnem in privatnem življenju, v slovici in v uradu. Ima sina in hčerko in zdi se mi, da kljub učenosti družinske glave ni dolgočasnejše družine v vseh slovenskih pokrajinah. Greh to ni, kajti kot profesor ima pravico za se in svojo družino kultivirati sveto sfero učenega, korektnega dolgočasje...

Med modre valčke cigaratnega dima se je krala zdehavost.

Celo novica gospoda Tt, ki v svojem

ravno toliko, kakor bob v steno metati. Odkar se uči gospodarje, naj ljubijo svojega bližnjega kakor samega sebe, torej tudi delavce, je preteklo že mnogo Sive in Drave, ali te ljubezni ne najdemo, če bi jo iskali z bakljami po balem dnevu. Vse tiste zlate besede torej niso vredne piškavga oreha in dokler papež ne vé boljšega sredstva za delavce, se bodo poslednji že rajše zanašali na svojo moč, pa skušali, da si priboré, česar jim vsi papeževi blagoslovi ne pribavijo.

V Celju se je torej res vršil shod trgovcev proti konzumnim društvom in udeležili so se ga najbolj germanski Nemci in slovanski Slovenci, dasi se sicer sovražijo kakor pes in mačka. Kadar potipa kdo gospodi na mošnjico, je vsa narodnost in ves patriotizem prazna pena, ki se hipno razkadi pred interesi edino zveličavnega profita. Mi gospodi res ne zamerimo, ako se mednarodno organizuje ali radi bi vedeli, kako bodo zanjprj utemeljevali brezdomovinstvo in narodno izdajstvo socijalne demokracije, ki združuje mednarodni proletarijat iz veliko važnejših razlogov, nego gospodje trgovci. Kar se tiče konzumnih društev je slavno dobičkarstvo jako naivno. Zeli si namreč zakona, ki bi kratko male prepovedal snovanje konzumnih društev; ali na shodu so priznali, da od sedanjega državnega zbora še ni pričakovati takega zakona. Ljubeznjiva gospoda je res jako naivna. Sedanji državni zbor, ki je sestavljen še popolnoma na kapitalistični podlagi, se jim zdi v svojih tendencah protizadružen. Kakšnega parlamenta pa si vendar žele? Ali mislijo, da bi splošna volilna pravica privedla v državni zbor več nasprotnikov zadrug? V tem se menda pač motijo. Ali pa bi radi, naj imajo samo nasprotniki konzumnih društev volilno pravico? Takega volilnega zakona menda le ne bodo čakali. niti v Avstriji! — V tem gospodarskem boju se

gre samo za eno načelno vprašanje: ali je važnejša splošna korist, ali dobiček nekaterih posameznikov? In če obvelja prvo načelo, ki je edino demokratično, tedaj je ves boj proti konzumnim društvom jalov. Za trgovce bi bilo veliko bolj pametno, da bi proučevali novodobne gospodarske razmere, pa bi se jim skušali prilagoditi, nego da se pod krinko naprednih fraz zarijejo v najbrezplodnejši konservativizem. Kjer se vse izpreminja, ne more staro kopito obveljati niti za promet, pa naj se posamezniki na glave postavljajo. Boj proti vetrujačam še nikdar ni bil koristen.

Z južne železnice. Seveda zopet nezdoda, drugaga itak nič ni na tej vzorni železnici. To pot se je primerila v Zidanem mostu. Dne 15. t. m. se je poškodoval stroj brzovlaka št. 3. Stroj, ki se od Trata do Zidanega mosta poškojuje, mora biti kajpada izvrsten.

Pripeti so morali torej drug stroj. Ta se je naglo pripeljal, strojevodja je hotel zabrzdati, da bi zmanjšal hitrost vožnje, ali zaviralo je bilo pokvarjeno in stroj se je z vso močjo zaletel v vlak ter poškoval tri vozove. Potniki so se seveda prestrašili, saj se vlak nihče ne vozi brez strahu po progah južne železnice;

in vseh slovenskih literatov imenu večkrat proklinja rezervo slovenskega naroda napram kupovanju leposlovnega čtiva, novica da je klerikalni gospod B. h že zopet poslal nekemu liberalnemu glasilu popravek ni obudila posebnega zanimanja

Gospod Tt je sel k okrogli mizici in v duhu premišljal, kako brilantne dobičke bi napravil založnik kake klerikalne duševne pašé gospoda Uj. Zalost mu je legla v dušo in jezno je zaklel: vrag in zlodej!

S tem je moja abecedna idila končana. Bog živi vse filistre, ki so kdaj v literarni kavarni pili črno kavo in trdili da so njih nazori vzvišeni nad duševnim beraštvom filistrstva!

Gospoda moja, srečno novo leto!

Zofka Kveder.

neka gospa je skočila iz kupeja in pohite'a čez polje, pa se ni več vrnila. Ako bi časopisi hoteli poročati o vseh nezgodah, ki se primerijo na kužni železnici, bi morali imeti res že posebno stalno rubriko za to. In menda ne bo drugače, dokler ne izumijo zračne ladje, ki jo bo mogoče krmariti. Tedaj pa se bode gotovo vsakdo rajši vozil po zraku, nego po južni železnici.

Veselite. Organizovani uslužbenci državne železnice v Ljubljani priredijo v nedeljo, dne 4. svečana t. l. večerno zabavo v gostilniških prostorih gospoda Vodnika v Spodnji Šiški. Vspored je jako raznovrsten in zabaven, vstopnina 40 vinarjev. Odbor vabi vse sodruge, naj se obilno udeležijo te veselice. Začetek ob 6. uri zvečer.

Zakaj je učiteljem socijalizem simpatičen?

Strastneje in strastneje se zagovarjajo klerikalci v učitelstvo in pogostejše odmeva iz njihovih vrst kliče, da se širi socijalizem med ljudskimi učitelji. Prav brezmiselnost bi bilo, tajiti, da je v tem marsikaj resničnega; bilo bi pa tudi čudno, da bi ravno slovenski učitelji spali, med tem ko se dramijo njih tovariši po vsem svetu. Pa ako imajo učitelji drugje dovolj uzrokov, da odpovedujejo starim političnim strankam svoje službe, ima jih slovenski učitelj še mnogo več, zakaj gmotni položaj ljudskega učitelstva je po vseh slovenskih krajih enako žalosten in naša zgodovina ni vezala v nobeni smeri. Čas je, da se jasno pové: Ljudski učitelj se po svojih gmotnih razmerah in po svoji odvisnosti prav nič ne razločuje od tovarniškega delavca, njegov položaj je v istini še slabši. Učiteljske plače so sramotno nizke, stanovanje si morajo sami plačati, življenske potrebe so drage in draže od dne do dne, mnogo jih mora vzdrževati družine. Vrhutega pa je učitelj tako zvan "inteligentni" delavec, on se mora izobraževati, nabavljati si mora knjig in časopisov, pa ako je skromen, porabi za to po deset kron mesečno — od svoje borne plačice, včasih po 2 k oni na dan! Kaj naj mu ostane od njegovega zaslužka za življenje svoje in svojcev?

Tudi tako zvan socijalni položaj učiteljev je prečuden, za človeka, ki nima vode v žilah, grozen. Kakor delavec, naj bi bil tudi učitelj vedno ponujen, vendar pa naj bi se povsod "pokazal", za štafažo seveda. Dandanes sodijo človeka splošno po njegovih dohodkih in ker ima učitelj navadno prazno mošnjo — kako pa naj bi bilo drugače? — ne velja ničesar v očeh poglavitnikov. Zlasti nekateri župniki menijo še vedno, da smejo pometati s "šomaštrm".

Ali je čudno, če naposled kri vzkipi? Učitelj naj misli vedno na to, da vzgaja mladino, bodočnost, nado naroda, in vedno naj trpi poniženje, bedo, pogostoma celo zasramovanje! Edina stranka, ki obuja človeški ponos, zavest človeškega dostojanstva tudi v najnižem, pa je socijalno demokratična. In edina je, ki odpira človeški bodočnosti široko perspektivo, ki hoče temeljito spremeniti razmere in sedanji takezvani red. Česa imamo pričakovati? Neko liko kron več na mesec je pomoč za hip. Rešitve pa nam ne podajo take malenkostne reforme, za katere zahtevajo še večne hvaležnosti od nas. Ne! Pomoč mora biti drugačna, temeljita, in ta ni mogoča, dokler sloni družba na sedanjih temeljih. Učitelj živi od svojega važnega in težkega dela in doktor ne pride do veljave načelo, da se mora delo plačati po tem, kolikor je vredno, ne moremo biti zadovoljni. Evo — zato se širi socijalizem tudi med nami.

Učitelj.

DOPISI.

Vevče, 15. januarija.

Včeraj dne 14. januarija je hotela socijalno demokratična stranka pri nas narediti ljudski shod. Vsi tovarniški delavci, katerih nas je tu v obilici, smo z veseljem pričakovali tega trenutka, kajti tudi pri nas niso delavske razmere najboljše. Zeleni smo torej slišati mnenje toliko obrekovanih socijalnih demokratov. Toda: Človek obrača, gospod pa obrne.

Dan pred shodom je vsemogočni direktor delavcem tovarne prepovedal udeležiti se

tega shoda, obenem pa je bil gostilničar — obče spoštovani mož — prisiljen, odpovedati svoje gostilniške prostore, kjer bi se shod imel vršiti. tako, da je bilo absolutno nemogoče otvoriti shod.

Gospoda misli, da je s tem junaškim činom uničila socijalizem v našem kraju za vselej. Njej na žalost pa moramo konstatovati da se je v svojih računih pošteno zmotila, kajti naše žalostno stanje je prehudu, da bi se s takimi brutalnostmi uničil socijalizem, katerega vstvarja izkoriščanje in beda.

Zatorej toliko gospodi že danes zatrdimo, da se bo socijalizem med našim tovarniškim delavstvom prej razširil, kakor si more zamisliti. Priporočamo torej vaš list toplo vsem delavcem v Vevčah v razširjanje med svojimi sodrugi. Na svidenje!

Več tovarniških delavcev.

Gorica, sredi januarija.

Še vsak list pokuka kaj na Goriško ter s svojega stališča premotri naše sedanje razmere, le "Rdeči Prapor" se še nidotaknil našega boja. Najbrže pa tudi ni vredno. Akotudi so vzroki boju, vendar ne bo iz njega pravega rezultata. Naj zmaga katera koli stranka v glavnem se malo ali nič ne zboljša. Razmere na Goriškem so žalostne in v vsakem oziru tako zavožene, da ni čudo, če vre med ljudstvom na vseh koncih in krajih. Beda je v nižih stanovih povsod a večina se svojega žulečega jarma skoro več ne zaveda. Pred časom je učitelstvo resno nastopilo za svoje pravice, kar pač ni moglo več prenašati bede in večnega zapostavljanja. Toda razmere so se tako zasukale, da še ne vemo prav, kakšen kruh bode iz te moke. Nekaj uspeha je učitelstvo žel pri tem, namreč nauka. Spoznalo je naklonjenost in dobrohotnost naših časopisov. Najimenojše mesto je zavzemala "Soča", a kaj za njo je stala tržaška "Edinost". Moj tem, ko dandanašnji vse res napredno in svobodoljubno časopisje simpatizuje z ljudskim učitelstvom, se je zlasti "Soča" vrga z vso besnostjo nad bedno učitelstvo. Ta list se še sedaj imenuje svobodomiselnega in naprednega, pri tem pa ne pozabi na "mokrača" (tako imenuje socijalne demokrate), katere skuša vedno osmešiti. Slišali so tam da se tudi ne ateri "Soči" neljubi učitelji pečajo s študijem socijalnega vprašanja, beroč te in one knjige in časopise. Na nje pokazuje vsak čas z dolgim prstom, češ: "Mokrač!" so. — Prekrižajte se, vsi dobri ljudje! — To hoče biti dandanes svobodomiselnost in naprednost!

Na Goriškem je bila letos slaba letina in nje nasledki se poznajo tudi v mestu; zlasti pa je beda po deželi med ljudstvom. Sadja ni bilo nič, vina malo a še to gre po nizki ceni, ali pa se sploh ne more prodati. Kakor nalašč je pa letos še marsikaj podražalo, tako sladkor, vitrijol, petrolej sol... Zdi se, kakor bi se z ubogim kmetom res šalili.

Ako obišče revno hišo poleg slabih letin in obilnih izdatkov še bolezen in smrt tedaj res ne ostane družega kakor Amerika... Zdravnika se revni ljudje še izognejo, ne kličejo ga; a z duhovnikom ni tako, njega se mora klicati in dobro plačati...

Se marsikaj bi imel povedati, pa naj bo za drugikrat.

Opomba uredništva. Že dolgo opazujemo boj na Goriškem in pogostoma nas je mikalo, izreči svoje mnenje o njem. Ali imeli smo dva uzroka, da vendar nismo storili tega. Prvi je ta, ker je bilo zlasti začetkom in je večinoma še, v tem boju skoro vse osebno, načelnega pa je prav malo; drugi pa je sledeči: Znana je trditev, da slovensko ljudstvo sploh ne mara socijalizma, da je to njegovemu bistvu nasprotno, da je socijalizem na slovenskih tleh tuja le umetno sem zanešana in umetno hranjena bilka. Zlasti na Goriškem, ki je z istro vred najbolj zapuščenih vseh naših krajev, se je vedno trdilo, da tu ni tla za socijalizem. Bilo je tudi resno mislečih ljudi, ki so verjeli to. Mi smo sicer dobro vedeli, da je to velika zmeta. Že pred leti so se de-

lavci po nekaterih goriških krajih, zlasti pa nekateri učitelji jako intenzivno pečali s proučevanjem socijalizma. Znano je še, da je bil socijalno demokratični "Delavec" prvi politični list, ki je objavil jako temeljite dopise iz učiteljskih krogov; tu je bil tudi pravi vir vsemu poznejšemu učiteljskemu gibanju, akoravno skušajo sedaj razne stranke napeljavati vodo na svoj mlin, češ, one so "rešile" goriške učitelje. Tako je bilo tedaj. Pozneje so se začeli nekateri duhovniki gibati in razvili so prapor "kriščanskega socijalizma". Ta uspeh ni bil poseben, pokazuje usoda umrlega "Delavskega prijatelja". Toda glej! V naše uredništvo prihajajo bolj in bolj pogostoma ljudje z Goriškega in nam tožijo bedo ondotnih razmer.

Dopise dobivamo iz različnih krogov — tu in tam naz prosijo, naj skličemo shode. Socijalizem je tuja ovetka!

To trditev smo hoteli dovesti ad absurdum. In kdor ne zapira oči po sili, mora sprevideti, da je tudi Goriško na zemlji, da živé tudi tukaj ljudje, prav kakor drugod da porajajo isti uzroki iste učine. Beda šviga s svojim groznim bičem tudi nad lepo pokrajino Goriško in naraščajoča strašna reva prisili s časom duševno najbolj leno rajo, da začne razmišljati in socijalizem je povsem logična naravna posledica tega razmišljanja. Tako postajajo ljudje tudi na Goriškem socijalisti — sami od sebe.

Ta čas smo hoteli mirno pričakati in razna znamenja nam kažejo, da je tukaj.

No, kaj je z bojem Soče-Gorice? Dolgo časa je bil tako meglen, da je bilo težko določiti, kaj se bode izleglo iz tistih jaje. Sedaj je položaj precej jasen. "Gorica" je nedvomno klerikalno glasilo, "Soča" pa se giblje v pristno buržvazijskih tirih. Poslednja nastopa javno proti delavstvu, Gorica pa bi rada delavce vjela v svoje namene, ki so dosti jasno določeni z glasnim povdarjanjem znane "Katoliške podlage." Socijalna ni ne prva ne druga stranka in za delavce rešilna ne more biti ni ena od obeh. Delavci po Goriškem bodo morali spoznati, da je tudi za nje ena sama pomoč: Pomagaj si sam. O socijalizmu so se začeli pogovarjati po Goriškem in za nas je prišel čas da zapustimo dosedanje opravičeno rezervo napram ondotnim razmeram. Prvo, kar nam je povdariti, je sledeče: Socijalizem je boj. Kdor se misli pridružiti njegovim četam, naj ne pričakuje tega, kar stare stranke svojim pristajem obljubujejo. Socijalizem ne pozna nobene druge medicine, kakor: Pomagaj si sam! Bedasto je, če nasprotniki ljudi odvrčajo od socijalizma, češ: Kaj pa bodo socijalisti pomagali! Bedasto in včasih tudi hudobno je to, ker socijalisti sploh nikomur ne obljubujejo, da mu bodo pomagali. To mora biti jasno. Socijalisti samo pravijo, da si mora ljudstvo samo pomagati, ako hoče imeti pomoči; pač pa kažejo proletarijatu pot, po kateri se pride iz sedanjih v druge, boljše razmere. To je organizacija to je boj proti kapitalizmu in njegovim pomožnim silam. To velja za ljudstvo po Goriškem kakor povsod drugod.

Zaloga in tovarna

pohištva vsake vrste

Alessandra Levi-Minzi-ja v Trstu

Piazza Rosario 2.

(šolsko poslopje).

Bogat izbor v tapeterijah, zrcalih in slikah, Ilustriran cenik gratis in franco vsakemu na zahtevo.

Cene brez konkurence.

Predimti se postavijo na brod ali železnico, ne da bi se za to kaj zaračunalo.

Prihodnja številka "Rdečega Prapora" izide

dne 1. februarija.

Lastnik lista: Panek Alojz.

Izdavatelj in odgovorni urednik: Kopač Josip.

Tiskarna Werk, Via della Zonta 2 — Trst.